

מו ע"ב-מו ע"א. הכנת צורכי שבת ביום טוב

רבה ורב חסדא נחלקו האם אומרים "הואיל". לדעת רבה מותר לבשל ביום טוב לשבת מפני שאומרים "הואיל" וייתכן שיבואו אורחים וייהנו מבישוליו. לדעת רב חסדא מותר לבשל מפני שמדאו' מותר להכין מיום טוב לשבת, וחכמים גזרו לעשות "עירוב תבשילין", כדי שיהיה ניכר למבשל שמבשל לצורך שבת, ולא יטעה לבשל מיום טוב ליום חול.

הגמרא מביאה שתי קושיות לרב חסדא. רבה מקשה מהכנת לחם הפנים שלא מכינים אותו ביום טוב ונאכל בשבת, ורב מרי מקשה מהכנת שתי הלחם חטיין בשבועות שלא מכינים אותו ביום טוב עצמו ונאכל ביום טוב.

משנה
מנחות ק
ע"ב

לחם הפנים נאכל לתשעה לעשרה ולאחד עשר (ימים) לא פחות ולא יותר. כיצד? כדרכו לתשעה, נאפה בערב שבת (ומסודרים הלחמים החדשים על השולחן בשבת) נאכל בשבת (לאחר שהוחלפו, נאכלים הלחמים הישנים ע"י הכהנים) לתשעה. חל יום טוב להיות בערב שבת נאכל לשבת לעשרה.

שני ימים טובים של ראש השנה (ודווקא נקט ר"ה. כי בזמן המקדש לא היה יום טוב שני של גלויות. רש"י) נאכל לשבת לאחד עשר (או שבאו העדים לאחר המנחה ויום ב' של ר"ה הוא א' תשרי, ויום כיפור ביום ראשון. או שבאו לפני המנחה ואוכל בלילה במוצאי יום כיפור. רש"י), לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את היום טוב.

לתשעה:

ו	ז	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
---	---	---	---	---	---	---	---	---

לעשרה:

ו	ז	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

י"ט

לאחד עשר:

ו	ז	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

יום כיפור

א ר"ה ב ר"ה

רשב"ג

רבן שמעון בן גמליאל בשם רבי שמעון בן הסגן (של כהן הגדול): יום טוב נדחה מפני אפיית לחם הפנים (ואופים ביום שישי את לחם הפנים אף שהוא י"ט, שהותר "אוכל נפש" ביום טוב, ולחם הפנים בכלל "אוכל נפש", ושבת בכלל יום טוב), ואין יום כיפור נדחה מפני לחם הפנים (שכל איסור מלאכה ביום כיפור הוא מדאו', ואפיית לחם הפנים אסורה מדאו', ולא הותר בו "אוכל נפש").

משנה
מנחות ק
ע"ב

שתי הלחם (של חטיים בחג השבועות) אינן נאכלות, לא פחות משנים (ימים), ולא יותר על שלשה. כיצד? נאפות בערב יום טוב, נאכלות ליום טוב (בחג עצמו), לשנים. חל יום טוב (שבועות) להיות אחר השבת (יום ראשון), נאכלות ליום טוב לשלשה, לפי שאינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

לשניים:

ב	ג
---	---

אפיית לחם שבועות

לשלשה:

ו	ז	ח
---	---	---

אפיית לחם שבועות

רבה: מדוע ייאסר להכין את לחם הפנים (שנאכל בשבת, והוא "מצורכי שבת") בעיצומו של י"ט? הרי חכמים הם אלו שגזרו שכל הכנת צורכי שבת ביום טוב אסורה (מבלי עירובי תבשילין), ושבות מדרבנן אינה נאסרה במקדש?

רב חסדא: מדאו' מכינים צורכי שבת ביום טוב, והכנת לחם הפנים ביו"ט לשבת הינה איסור מדרבנן, שיהיה מותר מטעם "שבות במקדש". אך חכמים הגבילו והתירו את הכלל רק ב"שבות קרובה" (הכנה מיו"ט לשבת הצמודה לה), אך "שבות רחוקה", כדוגמת לחם הפנים שנאכל שבוע אחרי ההכנה - לא התירו חכמים.

רבה: ולרשב"ג הסובר שאופים את לחם הפנים ביום טוב - משמע שלא חילקו בין "שבות קרובה" ל"שבות רחוקה" ושתיהן מותרות? (וממילא יכין אף לשיטת המשנה ביו"ט עצמו את הלחם הפנים לצורך השבת)

רב חסדא: בזו המח' בין ת"ק לרשב"ג. לדעת ת"ק, כחלק מגזירת שבות - שבות קרובה התירו חכמים, שבות רחוקה לא התירו חכמים (ולכן א"א לאפות את לחם הפנים ביו"ט), ולדעת רשב"ג אף שבות רחוקה התירו חכמים (ולכן ניתן לאפות את לחם הפנים ביו"ט).

רב מרי: אם צורכי שבת נעשים ביום טוב, כ"ש שצורכי יום טוב נעשים ביום טוב. ומדוע לא אפו את שתי הלחם בחג השבועות עצמו? מכך שהמשנה אסרה אני לומד שיש לחלק בין הכנת אוכל נפש מיו"ט לשבת, להכנת לחם החג מיו"ט ליו"ט.

מילא לרבה - באוכל נפש אומרים "הואיל" שמא יבואו אורחים, ולכן מותר להוסיף בבישולו לשבת. אבל בלחם החג א"א להגיד "הואיל", מהטעם שהלחמים מותרים רק לאחר שחיסת הכבשים וזריקת הדם, המשנה אסרה הכנתן ביו"ט (שניתן להכיןם מבעוד יום, ואין סיבה שידחו יו"ט). אך לרב חסדא - שמלכתחילה מותר לבשל מיו"ט לשבת (אף בלא צורך עבור האורחים), ודאי שיהיה מותר להכין את לחם החג ביו"ט לצורך יו"ט, ומדוע המשנה אסרה?

הפסוק "אך אָשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוּ יַעֲשֶׂה לָכֶם" (שמות יב, טז) מלמד שהכנת אוכל ביו"ט מותרת "לכם ולא לגבוה (עבורכם, ולא עבור צורכי שמים), ולכו"ע אסור להכין את לחמי החג ביו"ט (אפילו שהכהנים אוכלים אותם בחג).

רב מרי: ולרשב"ג הסובר שהכנת לחמי החג דוחים את יו"ט של שבועות, מה ילמד מהמילה "לָכֶם"?

רשב"ג ילמד מהמילה "לָכֶם" כאבא שאול (ביצה כ ע"ב), שהכנת אוכל נפש מותרת עבורכם, ולא עבור נוכרי (אך עבור צורכי גבוה מותר להכין ביו"ט).